

– ... ТИ ТАК ЛЮБИШ БАГАТО ПИСАТИ, ЧОМУ Б ТОБІ НЕ НАВЧИТИСЯ ПИСАТИ ПАЛЬЦЕМ ЗАМІСТЬ ОЛІВЦЯ? ОЦЕ БУЛО Б ДОСЯГНЕННЯ! <...>

– ЗВИЧАЙНО, ВІН ЗДАТЕН ПИСАТИ ПАЛЬЦЕМ, ОТ ТІЛЬКИ ЧИ ЗМОЖЕ ВІН ПРОЧИТАТИ ЦЕ?

К. КАСТАНЕДА «КАЗКИ ПРО СИЛУ»

Я вглядаюсь у «Подорож навколо світу» С. Нікрітіна. Що вона розкаже мені? У які світи покличе? Чи зможу я прочитати її?

Ви коли-небудь бачили тьмяне сонце? Ні, не м'яке призахідне, навіть не бліде від денної спеки, а — тьмяне? Певна, тому, хто одного разу подивиться на нього, буде складно забути ці враження.

Одного разу моє місто оповив смог. Легкий, майже непомітний, такий, що я навіть не одразу збагнула, що не так, але сонце тоді було тьмяним. Воно було нескінченно далеким, тривожним, чужим, і здавалося, що його сяйво не може проникнути крізь їдкий туман, нездатне надати речам довкола істинних кольорів. «Що буде? Що далі? Що з сонцем? Що зі світом?» — такі питання висіли в повітрі, і мені тоді було страшно й дивно від того, що люди по-різному сприймають це змінене довкілля: більшість просто не помічали смогу, деякі спокійно констатували: «Мабуть, щось горить», і лише одиниці, серед яких опинилася і я, стривожено задавалися питаннями: «Що з сонцем? Що ж далі?» Місто продовжувало жити своїм звичайним життям, за кілька днів усі звикли до неприродного кольору неба — та й хто взагалі на нього дивиться?

Що ж, ми досягли надзвичайної майстерності у самознищенні. Ми не тільки забруднили землю — ми затьмарили сонце. Повільно втрачаємо розуміння довколишнього світу, знищуючи останні промінчики, які могли б дати нам бодай якесь уявлення про правильний шлях.

Чи не хочете ви розглянути картину Соломона Нікрітіна «Подорож навколо світу»? Окинути оком пустелю — навколо порожній, ніби байдужий краєвид — та звернути свій погляд на тьмяне сонце в затягнутому піщаною поволокою небі? Чоловік та жінка — здається, двоєдина істота — подорожують цим гротескним світом. Чи лише так гадають? Чоловік із виглядом мудреця заглиблений у розглядання глобуса; по—суті, подорож існує тільки в його думках, адже він досліджує лише власні уявлення про довкілля, мандрує світом вигаданих ідей, у які свято вірить: він впевнений у тому, що вони підкорили планету, прямують до оновленого світу під прапором революції й людської всемогутності... Мандрівник настільки занурений у власні умовиводи, що зовсім не помічає перших передвісників бурі — піщаних вихорів, що здіймаються просто поряд з ним, не відчуває тривожного чекання, що повисло в повітрі, не бачить тьмяного сонця...

Чи не так ми намагаємося зануритися глибше у нібито вивчення світових законів, женемося за втілення власних ідей та мрій про добробут, світле майбутнє чи навіть ідеальне суспільство, абсолютно не помічаючи, що завважаємо здебільшого тільки власні уявлення чи упередження й поступово віддаляємося від бачення істинної картини довкілля, немовби вибиваємося із ритмів Усесвіту?

Чи читали ви роман Пауло Коельо «Алхімік»? Пам'ятаєте англійця, який не відривав очей від книжок і до останнього вважав, що таким чином здатен осягнути усі світові таємниці? Тим часом Сантьяго уважно вглядався у пустелю, вплітався в

її життя, услухався в мову кочовиків, звертав увагу на кожний порух піщинки, політ соколів у небі, аж поки не відкрив у собі дар провидіння...

Яку користь мають премудрі вчення, якщо ти не помічаєш проголошуваних ними законів у реальному житті? Навіщо потрібні утопічні ідеї, якщо їх неможливо погодити із довколишнім світом?

Чи не поширене в нашому суспільстві писане пальцем уявлення про те, що ми завдяки нашому інтелекту та хитромудрій машинерії підкорили планету? Що ж ми бачимо на картині? Здається, що це насправді світ рухається під колесами авто мандрівників. Їхня слабка техніка нездатна забезпечити справжню подорож. Ймовірно, технічна сторона нашого життя з уявною владою над світом — лише один з феноменів і навіть фантомів, породженим рухом самого світу — на картині — пустельної кулі під ногами людей і колесами їхніх техногенних іграшок. Адже, можливо, і наші механізми є творіннями не власне людей, а певною мірою, витворами самого світу, зробленими за допомогою людських рук. Хто знає, може, якби не було нас, автівки були б винайдені комахами, а хмарочоси зі скла й бетону могли б будувати терміти...

На відміну від чоловіка, вченого-мудреця, жінка з картини, здається, розуміє всю примарність подорожі, неосязність довкілля, ілюзорність людських знань і марноту ґрунтованих на них сподівань. Проте і її погляд звернений не до пустельних краєвидів, які її оточують. Її погляд намагається прорватися у ще одну, «справжню», нашу з вами Реальність. Подорож жінки — це не мандрівка географічною мапою, сповненою вигаданих красот і навіть не шлях через пустельну безцільність людського існування; вона — паломництво поколіннями глядачів, у чийх очах жінка знаходить своє власне вічне буття. Навзаєм вона сповнює для нас свою місію — розкрити суть картини, показати глядачеві жаску прірву між хворобливо пихатою уявою людини й правдивою реальністю мандрівки життям. Її обличчя ніби випромінює світло подібно до сонця (з яким воно майже однакового кольору). Ніби сонце, вона розкриває очі тим, хто дивиться на картину, та... не здатна змінити щось у її світі. Здається, жіноча сутність Подорожніх існує для того, аби взяти нас у путь із собою, розказати нам, застерегти нас, змусити задуматися...

Хто врятує світ, якщо одні надто зайняті власними упередженнями, а ті, які здатні його розуміти та відчувати, витрачають усі свої сили на те, аби достукатися до «мудреців»? Де ж покоління, натхненні такими вчителями, готові дивитися на все довкола широко розплющеними очима та наполегливо торувати шлях до істини?

Чи помічаєте ви безжиттєвість довколишнього світу на картині? Ландшафт виглядає навіть не пустельним, він ніби місячний. Жодного натяку на те, що в цьому краї здатні цвісти квіти, виспівувати птахи чи хоча б шурхотіти ящірки. Лише тривожна тиша та самотній вітер, що шарпає жінчине волосся.

Про щось мені нагадує ця безмовність. В пам'яті зринає дивна, аж моторошна цитата Олівера Сакса із книги «Острів дальтоніків»:

« — Вранці я справді не чув співу птахів. Я взагалі його тут не чую. Дуже дивно. Ймовірно, я б не звернув на це уваги, якби ти не запитав.

« — На Гуамі птахи не співають — острів німий, — сказав Джон, — колись тут було багато птахів, але всі вони зникли, не залишилося жодної пташиної душі.»

Так, на цьому тихоокеанському острові сталася екологічна катастрофа. Ми так звикли до цих страшних слів, що вже й не надаємо їм значення. Невже у світі картини відбулося щось подібне? Невже ми споглядаємо постапокаліптичний світ, чи, може, ця пустеля — лише ілюзія, бо люди просто не помічають життя довкола них?

Герой «Острова дальтоніків» не одразу звернув увагу на відсутність птахів на

Гуамі — хіба не тому, що й за межами острова вони для нього не існують? Як часто ми помічаємо пернатих: раз на рік, у перший наш весняний чи літній ранок на дачній ділянці? Чи так вже й складно допустити загибель того, що ніколи й не жило для нас, не було невід'ємною частиною нашої картини Всесвіту?

Так ми створюємо собі ілюзорний світ наших уявлень та упереджень, непридатний для життя, який спричиняє повільну загибель світу реального та нас самих. Невже людство влаштоване так, що нам простіше губитися у власних гадках та мареннях, аніж жити за законами довкілля?

Як врятувати світ, якщо ми не знаємо, який він?